

Kulturdepartementet
Enheten för språk, nationella minoriteter
och arkiv
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Ett starkt judiskt liv för framtida generationer – Nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025–2034 (SOU 2024:3)

Er beteckning: Ku2024/00162

Sammanfattning

Den föreslagna nationella strategin för att stärka judiskt liv i Sverige anser Länsstyrelsen Skåne är lovvärd och vi bedömer att den kan ge goda förutsättningar för ett mer samlat och långsiktigt arbete för att kunna utjämna de hinder som finns för att leva ett judiskt liv i Sverige idag. Länsstyrelsen Skåne välkomnar att en nationell strategi tas fram för att stärka rättigheterna för de personer som identifierar sig tillhöra den judiska minoriteten i Sverige. Däremot hade länsstyrelsen gärna sett en närmare analys av förslagen och dess effekter utifrån ett mer allomfattande rättighetsperspektiv samt en närmare prövning av förslagen utifrån barnets bästa.

Länsstyrelsen delar bedömningen att det är angeläget att prioritera bidrag till kulturhistoriskt motiverade kostnader vid vård av värdefulla judiska kulturmiljöer. Länsstyrelsen avstyrker dock förslaget att bidragsmedel ska öronmärkas inom bidraget för kulturmiljövård och anser i stället att andra medel måste tillföras för ändamålet.

Då remissen i huvudsak behandlar frågor där länsstyrelsen inte är en primär aktör, har vi valt att begränsa vårt svar till de områden som mer direkt berör myndighetens ansvarsområden.

Synpunkter på utredningen

5.1.5 Centrala myndigheter

Ett antal myndigheter som är centrala för arbetet med att genomföra strategin för judiskt liv ska utses av regeringen.

Länsstyrelserna nämns som en av myndigheterna som är relevanta för att stärka judisk kultur och svensk-judiskt kulturarv. Det är endast i förslaget (5.5.5) om förstärkt vård av judiska byggnader och platser som länsstyrelserna pekas ut som en relevant myndighet. Länsstyrelserna kan ju utifrån sina uppdrag vara relevanta för fler föreslagna åtgärder inom fokusområdet judisk kultur och svensk-judiskt kulturarv, liksom inom fler fokusområden. Men det framgår inte tydligt i den föreslagna strategin om länsstyrelserna förväntas ta olika initiativ för att nå strategins målsättningar. Detta bedömer vi behöver tydliggöras i den fortsatta beredningen av utredningens förslag och bedömningar.

Utredningen understryker behovet av ett sammanhållet, systematiskt och långsiktigt arbete för att stärka förutsättningarna för ett judiskt liv, som omfattar såväl den statliga som den regionala och kommunala nivån. Länsstyrelserna har i uppdrag att se till att nationella mål får genomslag i länet och främjar samverkan mellan länets aktörer inom flera områden. Exempelvis arbetar länsstyrelsen för ett socialt hållbart samhälle genom flera främjande, samordnande och stödjande uppdrag inom det sociala området. Förutom nationella minoriteters rättigheter handlar det om uppdrag inom barnrätt, mänskliga rättigheter, funktionsrätt, integration, folkhälsa och jämställdhet. Samarbete med och stöd till regionala aktörer i frågorna ingår. Länsstyrelsen har i uppdrag att genomföra regeringens minoritetspolitik, bl.a. genom tillämpning av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk inom myndigheternas ansvarsområde och stöd till kommunerna. Vi utgör en viktig resurs regionalt för ökad genomslagskraft för minoritetspolitiken. Länsstyrelsen Skåne sammankallar ett regionalt nätverk för tjänstepersoner från kommunerna och regionen som arbetar med frågor som gäller de nationella minoriteternas rättigheter. Nätverket är ett forum för lärande och erfarenhetsutbyte med syfte att förstärka förmågan att arbeta med nationella minoriteters rättigheter på lokal och regional nivå. I samarbete med Region Skåne har Länsstyrelsen ett samrådsförfarande med samtliga nationella minoriteter. Vi har också genomfört flertalet regionala kunskaps- och utbildningsdagar inom området, i samverkan med regionala och kommunala aktörer.

Länsstyrelsen Skåne kan således utgöra en viktig regional samarbetspart för att strategin ska få ett brett genomslag regionalt och lokalt. Utökade resurser är dock en viktig förutsättning. Idag har inte länsstyrelsen särskilda medel för uppdraget att genomföra

minoritetspolitiken. Länsstyrelsen vill därför betona vikten av att uppdrag för att förverkliga strategin bör finansieras med förvaltningsanslag som täcker utgifterna och de utökade personalkostnaderna så att det inte sker på bekostnad av andra rättighetsuppdrag som länsstyrelsen har.

5.5.1 Jubileumsår – 250 år av etablerat judiskt liv i Sverige

Utredningen föreslår att statliga myndigheter ska ges särskilda uppdrag med anledning av jubileumsåret. Jubileumsåret föreslås genomföras på nationell, regional och lokal nivå för att öka den judiska minoritetens synlighet i samhället, skapa ett intresse för den judiska minoriteten och öka kunskapen om judar i Sverige.

Länsstyrelsen Skåne skulle kunna utgöra en betydelsefull aktör i högtidlighållandet på regional nivå. För att kunna åta sig ett särskilt uppdrag är det av vikt att ett sådant uppdrag är resurssatt. Detta blir särskilt viktigt för länsstyrelsen då det inte finns en befintlig budget för genomförandet av länsstyrelsens minoritetspolitiska uppdrag.

5.5.6 Det offentliga bör uppmärksamma judiska högtider och helgdagar

Utredningen gör bedömningen att det offentliga behöver bli bättre på att på olika sätt uppmärksamma judiska högtider och helgdagar. Länsstyrelsen Skåne håller med utredningen om detta. Förutom att bidra till att öka allmänhetens kunskap om den judiska minoriteten så är det ett symboliskt sätt för myndigheten att stärka den judiska minoritetens ställning i samhället.

5.5.5 Förstärkt vård av judiska byggnader och platser

Utredningen konstaterar att det behövs bättre möjligheter att vårda och bevara svensk-judiska fysiska kulturhistoriska värden. Därför föreslår betänkandet att 10 miljoner kronor per år 2024–2026 från anslaget 7:2, bidrag för kulturmiljövård, ska öronmärkas för vård av synagogor, judiska begravningsplatser och andra rituella byggnader samt inventarier.

Länsstyrelsen delar bedömningen att det är angeläget att prioritera bidrag till kulturhistoriskt motiverade kostnader vid vård av värdefulla judiska kulturmiljöer. Länsstyrelsen avstyrker dock förslaget att bidragsmedel ska öronmärkas från 7:2-anslaget och anser i stället att andra medel måste tillföras för ändamålet.

Anslaget 7:2, bidrag för kulturmiljövård, fördelas av länsstyrelserna för att stödja förvaltning av kulturhistoriskt värdefulla miljöer i vid bemärkelse. Anslaget är nära knutet till länsstyrelsernas tillsyn över kulturmiljölagen och fungerar som ett viktigt stöd i tillämpningen av lagen. Anslaget har inte inflationssäkrats över tid och nya ändamål för bidraget har kontinuerligt adderats. Anslagets storlek är därför i dagsläget kraftigt underdimensionerat i relation till de faktiska behoven. Det är Länsstyrelsen Skånes bedömning att den största kulturmiljönyttan uppstår om länsstyrelserna har stor frihet att själva styra fördelningen utifrån regionala överväganden och förhållanden. Länsstyrelsen anser därför att det generellt är olämpligt att öronmärka medel för särskilda ändamål. Vi vill dock understryka att det redan i dagsläget finns goda förutsättningar för länen att prioritera ansökningar som rör det judiska kulturarvet, förutsatt att sådana kommer in till myndigheten.

Förslaget att rikta medel bedöms även medföra administrativa svårigheter. Det judiska kulturarvet är inte jämnt fördelat över landet och hur medlen skulle fördelas för att göra störst nytta skulle därför behöva fastställas utifrån de olika länens omfattning av judiska kulturmiljöer och deras vårdbehov. Handläggningen skulle ta ökade resurser i anspråk på länsstyrelserna. Tre år förefaller även vara kort tid för en bidragssatsning, då större vårdinsatser ofta tar flera år att projektera och genomföra.

Bidrag som lämnas från anslaget 7:2 prövas enligt förordning (2010:1121) om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer och enligt denna kan bidrag inte lämnas till vård av inventarier utan endast till bebyggelse, landskap och fornlämningar. Om det finns ett behov av bidrag för att bevara denna del av det judiska kulturarvet krävs en annan finansiering.

6.2 Konsekvenser för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter

Enligt utredningens uppdrag ska konsekvensbeskrivningen beakta Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter. Utredningen har utgått ifrån Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och europeiska stadgan om minoritetsspråk i förslagen, vilket är positivt, men det finns ingen närmare beskrivning av hur förslagen påverkar den judiska minoritetens rättigheter, samt utifrån andra internationella åtaganden om mänskliga rättigheter som Sverige ska följa. Detta

försvårar möjligheterna att bedöma förslagets effekter utifrån ett rättighetsperspektiv. Länsstyrelsen hade gärna sett en närmare analys av förslagen och dess effekter utifrån ett mer allomfattande rättighetsperspektiv.

För den fortsatta beredningen av förslagen blir det viktigt att förhålla sig till alla internationella åtaganden om mänskliga rättigheter som berör minoriteters rättigheter, däribland även FN:s konvention för rättigheter för personer med funktionsnedsättning,

6.3.1 Konsekvenser för barn och unga som tillhör den judiska minoriteten

Flera av utredningens förslag berör barn men det framgår inte av betänkandet att en prövning av barnets bästa har genomförts och hur förslagen påverkar barns och ungas rättigheter. I den fortsatta beredningen av förslagen erinrar Länsstyrelsen Skåne om skyldigheten att tillämpa FN:s konvention om barnets rättigheter vid beslut och processer som rör barn och att analysera vilka konsekvenser beslut och åtgärder kan få för barn i prövningen av barnets bästa. Detta är särskilt angeläget när det gäller utredningens bedömning (5.3.4) om att regeringen bör överväga åtgärder för att långsiktigt säkerställa möjligheten till omskärelse, brit milah, av barn i Sverige. Omskärelse av flickor är förbjudet i Sverige och regleringen kring omskärelse av pojkar tillkom för över 20 år sedan. Sedan dess har bland annat barnkonventionen blivit lag i Sverige i syfte att förstärka barnets rättigheter. I bedömningen behöver därför en prövning av barnets bästa göras, det vill säga konsekvenserna för omskärelse av barn behöver utredas och redovisas. I prövningen behöver också särskild hänsyn tas till barns rätt att vara delaktiga, att inte diskrimineras och rätten till liv, hälsa och utveckling.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Ola Melin med utvecklingsstrateg Martina von Liewen som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Britta Roos och utvecklingsstrateg Therese Rolfsdotter medverkat.